

**CUMHURİYETİMİZ
XX YAŞINDA**

TASPINAR

İÇİNDEKİLER:

Cumhuriyetin Düşündürdükleri:	Ö. F. Çetintaş
En Büyük Bayramımız:	S. Tonkay.
Afyon Zeybeği:	O. Çizmecioğlu.
Köroğlu'na Sesleniş:	O. Attilâ.
Cumhuriyetin Gölgesinde:	E. Â. Bakı.
Uşak Tarihi Yolunda:	O. Dengiz.
Un Elerken:	M. C. Kılıç.
Cumhuriyetin Yok Ettiği Eşkiyalar:	E. Â. Bakı.
Vecizeler:	* * *
Tezat:	R. Mollaoğlu.
Gönül:	Y. Zülâli.
Yattığım Oda:	R. Hıncal.
Ses ve Gölge:	N. Genel.

AFYON

HALKEVİ MECMUASI

SAYI: 105

BİRİNCİTEŞRİN — 1943

DOĞAN BASİMEVİ - AFYON

TAŞPINAR

Afyon Halkevi Mecmuası
Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır.

SAYI : 105

· BİRİNCİTESİRİN · 1943

CUMHURİYETİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Ömer Faruk Çetintaş

YENİ Türk Devletinin siyasî rejimi 20 yıl evvel İlkteşrin 1923 de kuruldu. Bu kuruluşu tarihe maleden ve bugüne kadar onu ayakta azim ve iradenin seçkin örneği halinde tutan büyük Türk milletinin kutsal varlığını, bu dergiyi çıkaranlar adına selâmlarım. Beşer tarihinin en büyük hayat kavgasının devam edegeldiği şu yıllarda, barış ve huzur içinde, bu güzel rejimin değer biçilmez nimetlerini tatmak düşündürücü bir saadettir? Bu saadetin mânasını anlıyarak çalışmak memleketi idare edenler için olduğu kadar her vatandaş için ve bilhassa genç nesil için bir program, daha doğrusu bir disiplin olmalıdır. Cumhuriyet Türkiye'si bu disiplini nesillere aşılacak kültür hazinesine artık sahip bulunuyor. Bu hazine demokrasi ruhu ve pek kıymetli Cumhuriyet prensipleridir.

Kanımız pahasına kazandığımız bu mümtaz varlıkla ne kadar gururlansak haklıyız. Çünkü 20 yıl evvelis'ne kadarki Türkiye'nin hali ve çeyrek asrı doldurmayan yılların eserleri bellidir veya ortadadır. Ancak, bu gurur ona lâyık olmağa çalışmakla devam edecek ve artacaktır. Çünkü demokrasi ona lâyık cemiyetlerin hakkıdır. Bu şüphe götürmez hakikatın bugünün ve yarının Türk nesillerinde bir millî şuurla haline gelmemesi Osman'lı Devletinin Ondokuzuncu Asır gerileyişinden daha az önemli değildir. Zira olayları eski devirlerin olaylarıyla kıyaslandırarak kıymetlendirmek ilmî bir metod ise, onu halin icaplarıyla mukayese suretile tetkikte bu metod kadar şaşmaz bir yoldur. Öyleyse ölçü meydandadır: İmparatorluk Türkiye'sinde durup nefes almak bir duraklama sayıldı ise, Cumhuriyet Türkiye'sinde ko-

şarken yürüyüşe geçmek bir gerileyiş addedilmek icap eder.

Demokrasinin bu en güzel şekli Cumhuriyet Türk milleti için siyasi bir rejim değil, Vatanın her türlü varlığının her çeşit zerresinde tüten bir ruh, kaynayan bir iman ve başaran bir enerji olabilir. Ancak böyledir ki o bir form; bir kalıp olmaktan çıkmış; tutulan, görülen bir hayatîyet olmuştur.

Vatana en çok saadeti ve insanlığa en büyük huzuru getirebilmek iktidarında bulunan Cumhuriyet, siyasi rejimler diye anılanların da en kıymetlisidir. En kıymetli şey muhafazası en güç olandır. Gözlerini bu yurdun semasına Cumhuriyetle beraber açanlar hergün, okullarda, alanlarda ve silâh çatıları başında, onu koruyacaklarına andıçıyorlarsa, bunun kendileri için en büyük ulusal ödev olduğuna inandıkları kadar çok çetin bir iş olduğunu da daima taktir etmelidirler. Bu inanç olmadıkça o ödev başarılamaz.

Cumhuriyetin aziz şehidi! Mezarına düşman çizmesinin basmamasından ve mukaddes hatıranın kalplerde yaşatılmasından başka bir şey olmıyan isteğini ırkının çocukları yerine getiriyor ve daima getirecektir de.. Bugünkü büyük yangında topraklarının sulh ve sükûn memleketi halinde kalmış olması bedeli yanında pek küçük kalan bu borcun unutulmadığının delilidir.

Büyük Atatürk! Engin ruhunun isteklerinin hakikat olması için milletin Kemalizm bayrağı altında bir tek gönlü, bir tek kafası ve bir çift kolu vardır. O millet aziz hatıran önünde bugün de eğiliyor.

Sevgili Cumhuriyetin Sevgili Başbuğu; Aziz Şefimiz! Kazandırdığınız ve 20 yaşına getirdiğiniz Cumhuriyet 20 yıl bu vatana ve medeniyete zengin ve kıymetli eserler verdi. Millet size minnettardır. Şu harp yıllarında onun bu medeniyete artık bir şey dikmemiş olduğu iddia edilecek olursa bunun doğru olmadığını isbat kolaydır: Bir yazarın da pek haklı olarak dediği gibi, 1943 yılının medeniyeti olan bugünkü büyük harabeye Cumhuriyetin sivrulmuş bir tek kazması yoktur. Acı da olsa itiraf etmek lâzımdır ki, medeniyete hizmeti, bugün, ona verilenlerle değil ondan anılmıyanlarla ölçmek icap ediyor.

Cumhuriyet Gencil Bu yazıyı adına yazdığımın çok sana seslenmek için yazdım. 20 yılın Cumhuriyeti seni mes'ut ilerlemek için çok geniş imkânlarla sahip yaparak yetiştirmiş bulunuyor. Devrimlerin en büyük eserleri yetiştirdikleri insan nesilleridir. Her sahada vereceğin misaller ve vaşatacağın örneklerle Cumhuriyetin nesli ve Cumhuriyete lâyık milletin evlâdı olduğunu göstermelisin.

EN BÜYÜK BAYRAMIMIZ.

SUPHİ TONKAY.

Lise Öğretmenlerinden:

YALNIZ Milletimizin değil, bütün insanlık ölçüsünde en ön safta gelen bir dehanın ve Yüz yılların zor yetiştirdiği üstün bir insanın, Büyük Atatürk'ün Türk gençliğine armağan ettiği Cumhuriyetin 20 inci yıl dönümünü kutluyoruz.

Yirmi yıl insan hayatında aşağı yukarı üçte bir ömür ve azım sanmayacak bir zamandır. Yirmi yıl bir milletin hayatında ve hele geçmiş tarihın en uzak çağlarına kadar dal budak salmış Türk milletin hayatında pek uzun bir zaman değildir. Fakat Cumhuriyetin yirmi yıl içine sığdırdığı sayısız büyük eserler, birbirini kovalıyan ve tamamlıyan inkılâplar, her gün yeni bir dinamizm ve hayat hamlesi içinde istikbale emniyetle atılışlar, hiç bir millet tarihine nasîp olmamış ve eşine raslanmayacak kadar bol ve verimli olmuştur.

Şarkın kaderi ve mistiği içinde rotasını kaybetmiş köhne saltanat teknesi yalpa vura vura batmış iken yolunu bilen ve aydınlık hedefine varacağına zerre kadar şüphemiz olmayan sağlam puslalı ve mahir kaptanların elinde hergün yeni bir hızla yol alan Cumhuriyet gemisi sayısız müşkülât fırtınaları ve dev gibi heyat dalgaları arasında Milleti mukadder yarınına emniyetle ulaştırıyor.

Yirmi yıl kısa olduysada az çetin olmamıştır. Yirmi yıla bir kaç yüz yıl sığdırıldığı için. Senelerce başka dünyanın nimetleriyle avutulup acısını çabuk unutsun diye uyutulmuş koskoca bir milletin yüzü çabuk gülsün, bilgisi, görgüsü, tekniği ve nihayet iyi yaşama hakkı çabuk çoğalsın diye.

Eseri övmek için gözlerimizi biran yapılan işlere çevirmek bile kâfi gelecektir. Büyük Türk şairi yarın onun destanını yazacak, Tarih bilgini eserin büyüklüğü önünde uykusuz sabahlayacak, ihtiyar Türk nineleri gürbüz yavrularına hep onu anlatacaklar...

Bugün gözleriniz önündeki manzara ümitlerle doludur ve yarınkinden daha az heybetli değildir: İçte mamur bir vatanın temeli atılırken. dışta hatırı sayılan itibarlı bir Devlet siyasası, kuvvetli ve vakur Türk ordusu, çalışan, kazanan. okuyan ve medenî Türk Milleti; hergün yeni bir gelişme içinde şekil ve renk alan sayısız devrimler...

AFYON ZEYBEĞİ

Gün doğarken şirin Afyon uyanır
Kale altın ışıklara boyanır;
Şen efeler yamaçlara dayanır
Taşpınar'dan gelir Afyon efesi
Sırma çepken, mor poşusu al fesi.

Kol bükülmez efem beller bükülür
Seher vakti tel örgüler sökülür;
Zafer seli Akdeniz'e dökülür.
Göklerinde sesi saklı Ata'nın
Ufkunda ilk nuru doğdu vatanın.

Çetin yalçın heybetlidir dağların,
Hazinedir ovaların bağların,
Kahramandır hastaların, sağların.
Düşmanların boy ölçüşür olur dost
Bayramındır yirmi yedi Ağustos.

Osman ÇİZMECİOĞLU.

Ve sonra insanlık âlemi kan ve ateş içinde gözleri kararmış bir birini boğazlarken kendi hakkına ve başkalarının hakkına aynı derecede hürmet eden ve dosta düşmana parmak ısırtan bir politika güden Cumhuriyet Hükûmetinin son senelerdeki en büyük eseri: etrafını saran yangınlar arasında eflâke ser çekmiş kudretli bir kale gibi dim dik ayakta duran aziz Türk vatani...

Vatan sevgisinin, millî birlik duygusunun, en yüksek anlamda faziletin ve en ileri kavrayışta feragat, iş yaratma ve hız verme kudretinin canlı ve taze timsali, Büyük Millî Şefin gözlerine gözlerini dikmiş şerefli Türk Milleti gelecek günlere pervasızca bakmaktadır.

Bütün haysiyet ve şerefimizi ve yarınki mes'ut günlerimizi bize temin eden Ebedî Şefin aziz hatırasını minnetle anmak ve bu mukaddes eserin gelişmesine bütün ömrünü harcıyarak onu devam ettiren emsalsiz Millî Şefimiz'e minnet ve saygı duymak her zamandan fazla bugün tekrarlayacağımız ödenmez borçlarımızdır.

Uyanık Türk gençliği mukaddes emanetini daha nice yirmi yıllar kalbine basa basa sonsuzluğa kadar götürecektir.

KÖROĞLU'NA SESLENİŞ.

Belli değil gayri baharım, yazım
Nerde Çamlıbel'im nerde Ayvaz'ım
Çarptım taştan taş kırıldı sazım
Nerdeyim? Derinden seslen Köroğlu
Köroğlu, Köroğlu aslan Köroğlu

Çıktım dağ başına, baktım ovaya;
Arzuhaller yazdım yıldıza, aya...
Kuyu su vermiyor delik kovaya
Baş koy bulutlara yaslan köroğlu
Köroğlu, köroğlu aslan köroğlu

Boşaldıkça dolan destimiz vardı.
Hani yeğit yeğit dostumuz vardı?
Dostun selâmiyla güneş doğardı
O günler düş oldu, uslan köroğlu,
Köroğlu, köroğlu aslan köroğlu

Dolu vardır, yağmur vardır, sel vardır;
Kardeş vardır' düşman vardır, el vardır;
Bu yalan dünyada kim bize yârdır?
Gece yağmurunda ıslan köroğlu
Köroğlu, köroğlu aslan köroğlu

El etsem dağlara gel, gel eder mi?
Rüzgâr türküleri tel tel eder mi?
Yunsam bir derede bu gam gider mi?
Acıyla, mihnetle beslen köroğlu
Köroğlu köroğlu aslan köroğlu

Şu kuru ayazda üşüdüm, buydum;
Seçemedim amma çok sesler duydum.
İçimi kemirdim içimi oydum;
Seslen bir kez daha seslen köroğlu
Köroğlu, köroğlu aslan köroğlu

Osman ATTILÂ.

● CUMHURİYETİN

Cumhuriyet, 30 Ağustosun Muzaffer adlı çocuğu yirmi yaşına girdi, yeğit Türk'ü tebrik ve taktis edelim.

Türkiye tarihde, hiç bir vakit Cumhuriyet devrindeki kadar Türk ve Türk'ün olmamıştı.

Cumhuriyet, bize Türk kafasile düşünüşü, Türk yüreğile inanışı ve Türk dilile söyleyişi buyuruyor.

Cumhuriyetci vatansever insan; iyiliğine, temizliğine inanılan ve imrenilen insan.

Bayan Faziletle evlenen Bay Cumhuriyet. ebedi mes'utlar..

Cumhuriyet ma'bedinin mukaddes kapısında yazılı:

İçeri girme, ey hain ziyaretçi! Şahsî menfa'at!

Âlicenap Cumhuriyet, her şeyi her kese verse bile, şerefi ancak lâyık olanlara verir,

Cumhuriyet bahçesinde solmıyan gülün adı: Herşeydenamus.

Cumhuriyet melikesinin nedimleri : Doğ-ruluk, Adalet, Kanaat, Hakkariayet.

İrfanlı, vicdanlı, delikanlı Cumhuriyet kahramanı, şu alçak yılanlara, yolunda rast gelersen, ayakların altında ezilsin:

Hırsızlık, rüşvetçilik, riyakârlık ve sahtekârlık.

GÖLGESİNDE. ●

Temiz insanların üzerine düşen Cumhuriyet güneşi, mutlak seadet meyvesi verir. Ve bu meyveler çürük değildir.

Cumhuriyetin, hiç afetmediği vatandaş künahı:

Nemelâzımcılık!:

İstipdatta Padişah, Cumhuriyet Vatan..

Cumhuriyet, Hürriyyet, beraber doğan, beraber yaşayan, beraber ölen ikiz kardeşlerdir.

Cumhuriyetin mühim bir emri: İyilere sevgi, lâıyk olanlara saygı.

İstiptatta köylü çarık; Cumhuriyet taç.

Cumhuriyet gençliği şu ta'birlerin cahili olmakla iftihar etmeli!

Eşkiyalık, Yolkesme, Köyebaskın.

İstiptat ağacının meyvesi korku, Meshuriyetin ki tereddüt, Cumhuriyetin ki neş'eli hayat..

Cumhuriyet güneşi ilk önceden Halkı selâmlar.

İstipdatta Bendeniz; Cumhuriyet Ben..

UŞAK TARİHİ YOLUNDA.

II

Orhan DENGİZ.

Lise Öğretmenlerinden

LİDYA ülkesinde ticaretin yanında ilerlemiş bir de sanayi vardı. Bu devirde dokumacılık ve çömlekçilikten başka deri ve maden işçiliği de ün almıştı. Bugün bu yörenin dokumacılıkta (halıcılık) ve deri sanayiinde ileri gitmiş bulunması da bölgenin bu devirlerdeki bu bakımdan olan değerini göstermiş oluyor. Xenefon'un Anabasis adlı eserinde —Keremon Agora— çömlek pazarı diye adlandırdığı şehirden de —ki bu şehrin bugünkü Uşak kasabasının olduğu yere tekabül ettiği söylenmektedir— bu bölgedeki çömlekçiliğin ne kadar ileri gitmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Uşak yöresinin Lidya Kralları zamanındaki bu iktisadî ve ticarî ehemmiyeti, M. E. 547 ve 546 tarihinden sonraki devirde bütün Anadolu'ya ve dolayısıyla yöremize hâkim olan Pers'ler zamanında da devam etti. Bilhassa bu devirde, Darius I. in tamamlamış olduğu ve Gediz üzerindeki «Sardes»dan İrandaki «Sus», şehrine kadar uzanan «Kralî cadde», nin üstünde bulunan Uşak yöresi ve kuvvetli bir ihtimalle Uşak kasabasının eski şehri, ticarî ve iktisadi ehemmiyetini bu sayede bu devirde de muhafaza etmiştir.

İskender'in M. E. 334 senesinde Anadolu'ya geçerek Persler'in hakimiyetine son vermesi üzerine, kısa süren İskender hakimiyetini müteakip, M. E. 324 den itibaren bütün Anadolu'ya Selevki veya Selevkos'lar hâkim olmuşlardır. Bu arada yöremizde (M. E. 263-133) Bergama Krallarının tesirleri olmuş olduğu da kabul edilebilir. Fakat bu kararsız durum M. E. 190 da Romalılar'ın Anadolu'daki hakimiyetlerinin başlamasıyla uzun bir devreye açıldı. Bu devre Roma (M. E. 190-M. S. 395) ve Bizans (M. S. 395-XI. asır sonundan itibaren Selçuk Türklerinin tasirleri) hakimiyetleri adile devam etti. İşte bu son devre ait Uşak yöresinde kazılarla çıkarılan pekçok Roma ve Bizans eserlerine tesadüf edilmektedir. Bu meyanda; Uşak'ın 30 Km. doğusundaki «Ahatköyü harabeleri» Uşak'ın 35 Km. güneyindeki «Sülü-

menli» köyündeki harabeler, Uşak'ın 28 Km. cenup doğusundaki Değirmenderesi kenarında uzanan eski bir yol harabesi ve bunlara benzer münferit eserler yöremizin bu devirde de ehemmiyetli bir durumda bulunmuş olduğunu gösteriyor. Bunlardan başka; Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, Uşak'ta 2000 adım uzunluğunda murabba şeklinde fakat metin ve muhkem olmıyan beş kapılı eski bir kaleden bahsetmektedirki bu eski kaleninde Romalılar devrine ait olduğu anlaşılmaktadır.

Uşak Çevresinde Türk Hakimiyeti

XI. Asrın ikinci yarısından itibaren Selçuk oğullarının Anadolu'yu açışları ve Türkmenlerin Anadolu'ya yerleşmeleri esnasında Anadolu fatihi Kurtulmuş oğlu Süleyman Şah'ın orduları 1075-1076 senelerinde Batı Anadolu'ya kadar inince Uşak çevresini de fethetmiş oldu. Bu tarihten sonra Uşak çevresinin devamlı bir surette Türkler elinde kalmış olduğunu söyleyebiliriz. Zira, müteakip senelerde Selçuk orduları ile Bizans orduları arasında vaki olan mücadelelerde, Selçuk orduları Batı Anadolu'dan hiç bir zaman çekilmemişlerdir. Hatta Selçuk—Bizans mücadelesi, Uşak çevresinin batıdaki tabii sınırının ötesinde kalan Gediz çayının aşağı bölgesinde olmuştur. Selçuk oğullarının, kuruluş ve yükseliş devirlerinde, Batı Anadolu'nun kapısı olan Alaşehir (Filadelfiya) kalesi için muhtelif senelerde pek çok defa yaptıkları bu mücadelede Uşak çevresinin Selçuk oğulları elinde bulunmuş olması daha çok muhtemeldir. Bu devre ait Selçuk oğullarının Uşak çevresindeki hakimiyetlerini tesbit edecek kat'i bir vesika bulunmakla beraber; yukarıdaki mülâhazaların neticeleri ve Uşak'ın 28 Km. cenup doğusundaki «Selçikler», köyünün adından, Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Uşak'a ait notlardaki «cümle çarşı içinde Sultan Alâüddin taş hanı bir tarzı acıbdır», diye bahsettiği han bugün bulunmamakla beraber, yaşlılar tarafından anlatılan şekli Selçuk mimarisini hatırlatmaktadır. Esasen Seyahatnamedeki Sultan Alâüddin kelimesi bu hanın, Selçuk Sultan Alâittin Keykubat zamanında (1219—1241) yapılmış olduğunu kuvvetlendiriyor. Bunlardan başka; Uşak'ın 5 Km. cenup doğusunda Çivril şosesi üzerindeki Çanlı köprü'nün 1255 (653 Hicrî) tarihinde Selçuk oğullarının Kütahya ve havalisi Umum Kumandanı ve Uc beyi bulunan sipah salâr rütbeli

Kızıl adında birisi tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır (1). Buna istinaden Uşak çevresinin, bu tarihten sonraki zamanda, kat'iyetle Selçuk oğulları elinde bulunmuş olduğu söylenebilir.

Selçuk saltanatının son günlerinde Kütahya Valisi ve Bizans hududunun en kuvvetli Türk beylerinden biri olan Germiyan'lı Ulusu reisi Alişir oğlu Yakup I. 1309 da Alaşehir'i şiddetli bir muhasara altına almış olduğuna göre, bilâhère Kütahya ve havalisinde müstakil bir beylik kuracak olan Yakup beyin daha bu tarihten ve öncelerinden itibaren Uşak çevresinde nüfuzunu artırmış olduğu anlaşılmaktadır. Germiyanlılar bu çevredeki nüfuzunun 1283 tarihinden itibaren mevcut olduğu bugün kabul edilegelmektedir (2). Germiyan tarihi gözden geçirildikte, Uşak çevresinin 1283 den, 1302 ye kadar yarı müstakil olan Germiyan'lıların idaresinde bulunmuş olduğu anlaşılr. Bu zamandan sonraya ait Uşak Evkaf dairesinde bulduğumuz 721 Hicrî-1321 Milâdî tarihli Yakup beye ait «Hacım Sultan Zaviyesi Vakfiyesi sureti»ne göre (3) Yakup beyin hükûmeti zamanında Uşak'ın Germiyan'lara bağlı ve "Uşak,, adlı bir kaza olduğu kaydına tesadüi ediyoruz. Bu tarihten evvel Uşak şehrinin varlığına ve adına işaret eden hiç bir kayda tesadüf edilememiştir.

Germiyan hükümdarı Süleyman Şah, 1365 de şimalden Osmanlıların büyümeleri ve cenuptan Karaman'lıların tazyiki karşısında Karaman oğullarına karşı memleketinin bakiyesini müdafaa edebilmek için kızını Yıldırım Bayazı'da nikâhlıyarak çeniz olarak bazı Germiyan şehirlerini Osman'lılara terk etmişti. 1387 de Süleyman Şahın yerine geçen Yakup II. Osman'lı tahdındaki değişmeden istifade ile bazı şehirleri istirdat etti isede, Yıldırım Bayazıt bütün Germiyan memleketlerini Yakup II. nin elinden aldı (1390). Çeniz olarak verilmiş şehirler arasında Uşak'ın adının geçmediğine göre Uşak ve çevresinin ancak 1390 da Osman'lılara geçmiş olduğu anlaşılıyor.

Germiyan Hükümdarı Yakup II. Ankara muharebesinden sonra Timur'un himmetile tekrar Germiyan ülkesine sahip oldu (1402).

1) Sayın Profesör Mükrimin Halil Yinanç tarafından okunarak izah edilen köprü kitabının fotoğrafı bu mecmuada bilâhère neşredilecektir.

2) İ. H. Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri, Ankara 1937, S. 9 (Müklimin Halil tarafından istinsah edilen Farisi Selçuknameden naklen).

3) Bu vakfiyenin fotoğrafı ve izahı bilâhère neşredilecektir.

UN ELERKEN.

Yıllarca ardında koştum serseri,
Aşkiyle gezdim de her izbe yeri,
Kalbime saplandı şu son eseri:
Anladımki, vefa yokmuş felekten,
(Un elerken deve geçti elekten)

Şersemlik başıma taç oldu benim
Sevip sevilmemek, kaç oldu benim,
Alnımın hilâlı haç oldu benim
Yar kalbim kopardı bak gülerekten
(Un elerken deve geçti elekten)

Bir hayaldi gözlerimde gezerdi
Kalbimi sererdim basıp ezerdi
Bir kuştı hırçındı fazla üzerdi
Kurtulunca uçtu gitti bilekten
(Un elerken deve geçti elekten)

Felekte yüzüme gülmedi benim
Akan yaşlarımı silmedi benim
Yanan yüreğimi bilmedi benim
Kavun diye ikram etti kelekten
(Un elerken deve geçti elekten)

Kalbime hiç elem bağlamaz oldum
Ağlanacak şeye ağlamaz oldum
Bildğim şeyleri anlamaz oldum
Kara dutu farketmedim çilekten
(Un elerken deve geçti elekten)

Bahtımın güneşi gitgide söndü
Bütün arzularım tersine döndü
Yolculukta şimdi Mersine döndü
(Neler geldi neler geçti felekten)
(Un elerken deve geçti elekten)

M. CİHAT KILIÇ.

1410-1411 senelerinde, ikinci defa Karaman oğlu ittifakından ayrılarak Osmanoğlu tarafına iltizam etmesine binaen Yakup II. üzerine yürüyen Karaman oğlu Mehmet bey, birincide Germiyan'lıların bazı şehirlerini muhasara ederek yakmış, ikincide ise Germiyan memleketlerini elde etmiştir. Bu sebeple bu istilâyı Uşak çevresinde teşmil edecek olursak, Çelebi Sultan Mehmet 1414 de Karamanoğlunu mağlup etmesi tarihine kadar geçen üç sene de, çevremiz Karaman oğullarında kalmış ve bu tarihten sonrada yine Yakup II. ye geçmiştir. 1419 tarihli Uşak'taki Kavşit çeşmesi kitabesinden (1) Uşak'ın bu tarihte Yakup beyin elinde bulunduğunu anlıyoruz. 1428 de Yakup beyin ölmesiyle vasiyeti üzerine memleketi Osman'lı ülkesine ilhak edilmiştir. Uşak çevresi de bu tarihten sonra Osmanlı hakimiyetinde kalmıştır (2).

1) İ. H. Uzunçarşılıoğlu, Kütahya Şehri, İstanbul 1932, S: 57, 85.

2) Bu kısmı yazarken istifade edilen eserler:

a) Mükrimin Halil, Selçuk devri (Anadolu'nun Fethi), İstanbul, 1934, S: 58,64,65.

b) İslâm Ansiklopedisi, 4. cüz, İstanbul. 1941, S: 291, 292, 293, Mükrimin Halil Yinanç, Alaşehir Maddesi.

c) İ. H. Uzunçarşılıoğlu, Kütahya Şehri, İstanbul 1932, S: 9,10,57,58.

d) İ. H. Uzunçarşılıoğlu, Anadolu beylikleri, Ankara, 1937, s. 9,10,11,12.

e) Hammer, Devleti Osmaniye Tarihi, Terc. Mehmet Ata, İstanbul, 1929, s. 255.

f) Evliya Çelebi seyahatnamesi, Cilt IX, İst. 1935. S:38'39

g) Hasan Fehmi Turgal, Anadolu Selçukileri (Müneccimbaşıya göre) İst. 1935,s.28.

h) Reşat Ekrem Koçu, Bizans Tarihi, İst. 1934, s. 58.

Afyon'da Eski Zemanlarda

Y A Ş A Y I Ş

— 30 —

Edip Âli Bakı.

Cumhuriyetin Yok Ettiği Eşkiyalar..

Anadolu vaktiyle hesapsız azgın eşkiyaların elinden neler çektiğini biliyoruz. İkibuçuk asır evvelki eşkiya kömesinden aşağıda ki azılların adını yazıyoruz, adları bile kendilerinin ne olduğunu anlatıyor:

"Devletlu Şahin Mehmet Paşa haziretleri tarafından İbrahim Ağa yedile gelen eşkiya defteridir:

Bergama'da olan Türkmen Sefer, Bölükbaşı Seydişehir'lu Deli Sefer; Çiftçi Kara Ali; Kaplan Bölükbaşı Deli Murat; Erzurumlu Solak; Kulaksız Hacı; Sarı Hasan; Bektaşî Genç Ali; Araboğlu Kara Hasan; Burunsuz Küçük Mehmet; Sarı Ali; Tavızlı Kara Ahmet; Borcınlı Genç Ali; Genç Ali Bölükbaşı; Deveci Ali; Gedik Recep; Türkmen Ahmet Çırağı Genç Mustafa; Küçük Mustafa Bölükbaşı; Deli Abbas; Kırşehirden Kara Mustafa; Zilifkeden Deli Mehmet; Vanlı Solak; Hamit Turhan Ağanın bayrak açtığı Genç Mehmet.

Eşkiyayı mezburlar ele girdikte bile heman katledüp malı katledenlerindir süal olunmaz deyu buyruldu.,, Sene: 1105.

Ve bunların içinden ve en azıllarından Deli Sefer elde ediliyor. Buna ait geçen muamelede şöyle yazılıyor ki: Eski bir şakının eşyası ve kullandığı at ve silâh hakkında bir fikir ediniyoruz. Herifin hazinedarı bile var:

"Seydişehirden olup türedi Kutaüttarik eşkiyasından Deli Sefer. Karahisarda ahiz ve kalabend olunup mezburu ahzeden Karahisarî Sahip mütesellimi Türkmen Ahmet Ağa iltimasile mezbur Deli Seferin eşyası defteridir ki zikrolunur. Fi: 22 Ramazanulmübarek sene: 1105. Ve cümlesini mütesellimi mezbur kabzetmiştir:

Sim kılıç adet 4; sim Gaddare 3; sim topuz 1; sim Reşme 1; bir çift beltabancası: Cevherden boytufenk 2, Macar boytufenk 2; Karakülünk 1; simkülünk 1; simbançer 1; Menüş köhne çuha aba 1; mustamel mor sof aba 1; Beyaz bua'sı 2; eskiyen ve bir orta keçesi; bir çift garar (haral) İpek kuşak 1; sark 1; kırmızı çuka kühnel; kühna nake kürk 1; kır at ma eğer 1; Doru at ma'eğer 1; siyah yağız 1; siyah sıhane 1; at ma'eğer 1; defa kır at 1; sarı katır 1; sim hayderi raht 1; kühne mor rekeb 1; kühne poşu 1; yeşil çokaya kaplı naka kürk; 1.

Şakii mezbur Deli Seferin hazinedarı olan Ahmedin muvacehesinde tahrir olunup ve eşyayı mezburlarda Seferin olduğu haber verildiği ve cümle at ve kılıç ve gaddare vesair eşya mütesellim Ahmet ağaya emanet vaz'olundu.,,

Afyon kasabasında hanı 70 kişi ile basan şakilerin neler yaptığına ait bir vesika:

«Şeriatme'ab Kütahya Naibi efendi zide ilmehu ba'desselâm inha olunur ki Elhaç Mehmet Ağa bundan akdem Kütahya mütesellimi tarafından bazı husus için mübaşir ta'yin olunmaktan naşi Karahisar Sahib kazasına varub Hana nüzulunda kazai mezbur sükkanından Hacı Abdurrahman ve Deli Za'im ve Kara Mustafa nam şakiler havalherine tabi, yetmiş nefer piyade ile Hanı basıp üç âdemi katl ve dört reis ati ile bin kuruşluk eşyasını cebren gasbeyledikleri ihbar olunduklarına binaen huzurunda şer'ile görülüb ihkakı hak olunmak babında bir kıt'a Fermani Âlişan sadır olmakla tarafımızdan da mektub tahrir ve emri şerif mezkûrla irsal olunmuştur. İnşaallâhi teâlâ vusulunda mazmunı emri âli ma'lûmun olundukda iktizası üzere hareket eyleye siz vesselâm.» Ali.

Afyon ve civarını kasıp kavuran ve bir suretle tenkilerine alâkadar olamıyan Afyon Mutasarîfına Nişancı Mehmet Paşadan gelen tekdirname:

Bervechi arpalık Karahisar Sancağı mutasarrifi inha olunurki memaliki mahrusanın nümirri ve Arab, Acem ve Rumin güzerkâhi olan tarıkı hadde hala Akşehirden Eskişehir varınca kutauttarık eşkiyanın envai fezahet ve imtina sebebile isali tasaddi ve cesaretlerinden kapanup bir veçhile iyabi ve zehabı mururi uburden olduğu ektarı memalike şuyû' ve sizin üzerinize mesabei farziken mukayyid olmayub huzur ve rahatınızda olduğunuz ve kapunuz halkı ile defi mümkün olmadığı taktirde vilâyetlu ile ittifak ve bu emri mühimmenin tedbirinde olub bir kaç şakının izale ve defi mümkün iken bu tegafülünüzden tefehhum olunan kutauttarık ruhsat verilmektedir iyabi zehabe kutauttarıkın peyderpey tasaddiye cesaretleri semi humayuna ilka olundukta gazabi şehuyariden halasa iktidarınız varmıdır. Bu hususda muateb olmanız mukarrerdir. Tarıkı carinin tathiri duşu zımanınıza ta'lık olunup buyrultu tahrir olunmuştur. Vusulunda gerektirki biran

VECİZELER

İnönü, Türk birliğinin ta kendisidir.

En büyük eserimiz, Cumhuriyetimizdir.

Büyük Millet Meclisi Türk iradesinin kaynağıdır.

Türk vatani bölünmez bir bütündür.

Türk topraklarında, Türk sularında, Türk göklerinde, Türk bayrağı.

Halkın bağrından Müdafaai Hukuk, Müdafaai Hukukun bağrından Cumhuriyet Halk Partisi doğdu.

tevakkuf eylemeyüp kalkub kapunuz halkı ve âyani vilâyetin işerleri ve harbe kadîr olanlar ile kat'î tarık eden eşkıya her kanda haber alunursa üzerlerine varub bayi hâl ele getirülüb ol havalilerin tasaddii eşkiyadan tathir ve ba'delyevm bu misillü fesad olmamak babında begayet ihtimam üzre olup ba'delyevm fuzulî fazahat ve tarıkı caride bu fesad olmak ihtimali olursa sizler mes'ul olup ba'dettenbih tekayyüdünüz numayan olmamakla hakkınızdan gelmeği emrû mukarrer bilüb ana göre basiret üzre hareket ve menut buyuruldu ile âmil olasın. Sene: 1111.

Nişanı Mehmet Paşa

TEZAT.

Uzuyor gözlerimde yeni tahayyüllerim;
Eriyor vücudumda günün yeni ziyası..
Ruhumda açmamışsa tomurcuklu güllerim,
Benim içime akar, korkarım bahar yası...

Ve böylece içimde tezat hatları titrer..
Bir örümcek ağıyla, kaplanmış boş bir inden,
Farksız olur kalbimin içindeki her eser,
Ve her gün, başka mevsim, iner eteklerinden

İşte dünya da böyle, tezatla yaşlanacak;
Hayatta istenilen, baharı vermedikçe,
Hayatının ışıkları parlamadan yanacak;
İsteddiği bahara, güneşe ermedikçe ..

Rüştü K. MOLLAOĞLU.

Halk Şairinin Defterinden:

G Ö N Ü L.

Meyhanede meymi olsa elinde,
Ne arzu edersin, ne olsa gönül?
Ne var efkârında, ne var dilinde
Yarden mi istersin bir puse gönüll

Dünyayamı sığmaz, devletin, varın,
Hisabemi gelmez kazancın. kârın?
Verseler oihanı yoktur kararın
Hem Bağdat istersin hem Bursa gönüll.

Kâh hakan olursun sürersin devran
Kâh fakir olursun kâh Süleyman,
Der Züleli böyle hülya hayalan,
Sezadır efsane denilse gönüll

Yusuf Zülâli,

YATTIĞIM ODA.

Ne kapıya gelen var, ne sokağı duyulur
Bu diyardan geçenin ayakları burkulur;
Güneş görünmez burdan, tükenmiyor gecesi
Damlarından yükselen; korkunç bir baykuş sesi;
"CHOPIN,, son bestesi!
"Fünebri,,

Bir sefilin makberi:

Hayır: makber değildir bir hasretin yatağı
Sular sızmış tavandan; yosun yemiş toprağı;
Kasvet çökmüş yerlere örümcekler ağ tutmuş
Burdaki mustaribi Tanrı bile unutmuş

Onu sormıyor kimsel Yalnız geceler arar
Odasında rüzgârlar birbirini kovalar..

Homurdayor sofalar.

Kımıldıyan bir gölge kıvrılıyor dönüyor,
Titrek bir mum ışığı divarlarda sönüyor;

Gitgide köreliyor

Bazanda yükseliyor, aynı ses aynı ışık,
Divarlara işlenmiş yüzünden bir kırışık

Soğuk bazan da ılık,

Odadaki asırlık,

Kıcırđıyan tahtalar, yılları burda yemiş,

Günlük kokan bir çarmık

İçimde ılık ılık,

Sızladı bir hıçkırık

Tükenmiyor ayrılık!

Rıza HINCAL.

SES ve GÖLGE.

Görüyorum uzakta titreyen bir karaltı, İşidiyorum, yine uzakta o aynı ses;
Kaldırıyor başını gene içimde heves; O, ufukların sonsuz boşluğuna inse de,
Yalıyor kulağı mı çok hafif bir mırıltı... Benliğimde yaşıyor, her dem canlı ve taze.

Nail GENEL.

Bugün çıkmakta olan Halkevleri mecmualarının listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
Halk bilgisi haberle	Eminönü
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar /	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yeni Türk.	Eminönü

İmtiyaz sahibi : A. Sami Onur. Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi